

Kapitel 3.

Ransagning mod en mistænkt.

3.1. Betingelser for iværksættelse af ransagning.

Udvalget foreslår, at der i retsplejeloven - i lighed med de gældende regler - udtrykkeligt fastsættes betingelser for, under hvilke omstændigheder politiet kan foretage ransagning. Betingelserne er i det følgende opdelt i kriminalitetskrav, indikationskrav, mistankekrav og proportionalitetskrav. Om skånsomhedsgrundsætningen henvises til kapitel 5.1.

3.1.1. Kriminalitetskrav.

Efter retsplejelovens § 794 kan ransagning hos en mistænkt ("sigtet") finde sted såvel i statsadvokatsager som i andre sager, d.v.s. politisager. Kriminalitetskravet er imidlertid koblet sammen med indikationskravet på den måde, at der i statsadvokatsager ikke opstilles noget udtrykkeligt indikationskrav, medens det i politisager kræves, at der foreligger "påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen eller bestemte ting, som kan beslaglægges, der vil være at finde".

Udvalget foreslår, at sammenkoblingen mellem kriminalitetskravet og indikationskravet principielt opretholdes, således at indikationskravet gøres lempeligere ved alvorlig kriminalitet end ved mindre alvorlig kriminalitet.

Reglerne foreslås dog i detaljer udformet på en noget anden måde end i den gældende retsplejelov. Der er ikke her ved tilsigtet nogen væsentlig realitetsændring. Endvidere

foreslår udvalget, at skærpelsen af indikationskravet ved den mindre alvorlige kriminalitet kun skal gælde de mere byrdefulde ransagninger, som ovenfor side 51 er betegnet som "kategori 1", og som i lovudkastet er beskrevet i § 793, stk. 1, nr. 1.

Som omtalt allerede i udvalgets betænkning nr. 728/1974 om anholdelse og varetægt, side 24, er sondringen mellem statsadvokatsager og politisager lidet egnet til at danne grundlag for udformningen af reglerne om straffeprocessuelle tvangsindgreb. Se også betænkning 1023/1984, side 89. Kriminalitetskrav bør i stedet udformes, således at der lægges vægt på strafferammer for lovovertrædelser, jf. retsplejelovens §§ 762, 770 a, stk. 2 og § 781, stk. 1, nr. 2. Se i øvrigt om forskellige mulige udformninger af kriminalitetskravet betænkning 1023/1984, side 21, som er optrykt nedenfor i bilag 3. Udformningen af kriminalitetskrav som strafferammekrav indebærer dog den ulempe, at det kan blive nødvendigt senere at justere kravene, såfremt der foretages gennemgribende ændringer af strafferammerne i straffeloven. Alligevel må **strafferammekrav** anses som den mest hensigtsmæssige løsning.

Udvalget foreslår i lovudkastets § 794, at det som grundbetingelse for enhver ransagning kræves, at der er mistanke om en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale. Dette er det laveste strafferammekriterium, der kan komme på tale, men svarer i øvrigt til det kriminalitetskrav, som udvalget i betænkning 1104/1987 har foreslået for legemsbesigtigelse. Hermed tilfredsstilles behovet for, at der for de mindst intense legemsindgreb gælder samme kriminalitetskrav som ved ransagning. Den foreslåede grundbetingelse svarer endvidere til gældende ret. I praksis kan der være behov for at foretage ransagninger helt ned til denne grundbetingelse.

Ordene "undergivet offentlig påtale" omfatter tilfælde, hvor offentlig påtale er betinget af en begæring, såfremt sådan begæring er fremsat. Er begæring ikke fremsat, vil indgrebet efter omstændighederne kunne være hjemlet i

retsplejelovens § 722, stk. 2.

Ved de mere byrdefulde ransagninger ("kategori 1", jf. side 51) foreslår udvalget, at der enten skal stilles et særligt kvalificeret indikationskrav, jf. nedenfor, eller at kriminalitetskravet skærpes, således at der skal være frihedsstraf i strafferammen. Når udvalget ikke foreslår en tilsvarende skærpelse ved ransagninger af "kategori 2", skyldes det, at disse - ligesom legemsbesigtigelse, jf. betænkning 1104/1987, side 50 - er af så ringe intensitet, at enhver mistænkt uden videre bør tåle dem.

Det ovennævnte skærpede kriminalitetskrav er lidt lavere end den gældende principielle sondring mellem statsadvokatsager og politisager, idet retsplejelovens teoretiske hovedregel i § 721 er, at lovovertrædelser, for hvilke der er fængsel i strafferammen, påtales af statsadvokaten, medens andre sager - herunder sager, hvor der er hæfte i strafferammen - er politisager. Denne teoretiske hovedregel er dog gennemhullet af en række undtagelser. Endvidere er der i nyere processuelle regler, jf. retsplejelovens § 688, stk. 2, nr. 2, og stk. 3, nr. 2, samt § 692, stk. 4, nr. 2, om domsmænds medvirken, lagt vægt på, om der er spørgsmål om frihedsstraf. Da endelig Straffelovrådet i betænkning 1099/1987 har foreslået, at al frihedsstraf samles i én **strafart**, kaldet fængsel, foretrækker udvalget ved udformningen af det **kvalificerede** kriminalitetskrav at se bort fra den gældende sondring mellem hæfte og fængsel og i stedet lægge vægt på, om der er frihedsstraf i strafferammen.

Som anført side 33 er der i en række særlove, hvor strafferammen er højere end bøde og hæfte, fastsat bestemmelse om, at sager om overtrædelse af loven behandles som politisager, men at visse straffeprocessuelle indgreb, herunder ransagning, skal kunne foretages efter de mere lempelege regler herom i statsadvokatsager. Udvalgets forslag om at afskaffe sondringen statsadvokatsager/politisager som kriterium for ransagning vil medføre, at ransagning i disse sager skal ske i overensstemmelse med betingelserne

i lovudkastet. Da sontringen statsadvokatsager/politisager ved tidligere lovrevisioner er afskaffet i kapitlerne om anholdelse og varetægtsfængsling, og da sontringen ikke findes i reglerne om andre straffeprocessuelle tvangsindgreb, vil de bestemmelser i særlovgivningen, som hjemler adgang til ransagning m.v. efter reglerne for statsadvokatsager i politisager, i det hele kunne ophæves.

Udvalget har overvejet, om det **kvalificerede** kriminalitetskrav kunne skærpes til et strafferammekrav om fængsel i 1 år og 6 måneder, hvilket ville svare til reglen i retsplejelovens § 762, stk. 1, om varetægtsfængsling og til udvalgets forslag i betænkning 1104/1987 om kriminalitetskrav for legemsundersøgelse af en sigtet. En sådan stramning ville imidlertid indebære en uheldig begrænsning af politiets efterforskningsmuligheder. Eksempelvis er der i sager om spirituskørsel, hvor strafferammen i færdselslovens § 117 er fængsel i indtil 1 år, jævnligt behov for at foretage rutinemæssige ransagninger for at få oplysning om, hvorvidt sigtede kan have drukket efter kørslen, uden at der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen kan findes ved den konkrete ransagning.

3.1.2. Indikationskrav.

Som nævnt ovenfor i afsnit 3.1.1. er der i den gældende retsplejelov sket en sammenkobling mellem indikationskrav og kriminalitetskrav, således at der i statsadvokatsager ikke er noget udtrykkeligt indikationskrav, medens der i andre sager, d.v.s. politisager, er opstillet et ret snævert indikationskrav. Denne sammenkobling ønsker udvalget principielt fastholdt.

Udvalget foreslår dog, at der vedrørende indikationsspørgsmålet - ligesom ved kriminalitetskravet - i loven opstilles en grundbetingelse, der skal være opfyldt ved enhver ransagning. Udvalget foreslår derfor, at det i retsplejeloven fastsættes, at ransagning mod en mistænkt kun må finde sted, hvis det er af væsentlig betydning for efterforskningen. Denne grundbetingelse, der svarer til